

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 19.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

A rész (30 pont)

1. A filozófusok neve mellé írja be a filozófiájukra jellemző fogalmak betűjelét!

Filozófusok		Fogalmak	
Platón	D	módszeres kétely	A
Aquinói Szent Tamás	G	a priori ismeret	B
Nietzsche	E	tabula rasa	C
Kant	B	idea	D
Descartes	A	ember fölötti ember	E
Locke	C	kategória	F
Arisztotelész	F	skolasztika	G

7 pont	

2. A) A következő állításokról döntse el, hogy Kant filozófiája szerint elfogadhatók vagy nem fogadhatók el!

A megfelelő oszlopba írjon X jelet!

Állítások	Elfogadható	Nem fogadható el
Erkölcös az, ami boldoggá tesz.		X
Az erkölcsiség törvénye parancsol, melyet az ember maga alkot önmagának.	X	
Az analitikus ítéletek esetében az alany fogalma magában foglalja az állítmány fogalmát.	X	
Minden megismerhető. Mindenről lehet biztos tudásunk.		X
Van velünk született tudásunk.		X
Minden tudásunk a tapasztalatból származik, de nem feltétlenül onnan ered.	X	
<i>A jelenségvilág azonos a magában való dolog világával.</i>		X
Két <i>a priori szemléleti formával</i> születünk. Ezek a tér és az idő.	X	
A megismerésben az érzékszervek és az értelem egymással együttműködve vesznek részt.	X	
Az ember kettős lény: érzéki lény és eszes lény.	X	

10 pont	

2. B) A fenti állítások közül válasszon ki kettőt, és 2-3 mondatban indokolja döntését!

A vizsgázó választhat olyan állítást, amelyet elfogadott, és olyat is, amelyet nem tartott elfogadhatónak. Az elvárás mindkét esetben a megfelelő érvelés. Az indoklásból ki kell derülnie, hogy a vizsgázó ismeri Kant filozófiájának alapvetéseit. Értékeljük a megoldások nyelvi színvonalát is. Tömör, lényegre megragadó és tartalmában kifogástalan válaszokra adható meg az 5 pont.

2x5 pont= 10 pont

3. A következő idézetekről állapítsa meg, hogy kitől valók!

Cogito ergo sum - *Descartes*

...nem elég, ha csak annyit mondunk, hogy az erény lelki alkat; azt is meg kell mondanunk, hogy milyen. - *Arisztotelész*

Isten halott – *Nietzsche*

3 pont	

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Problémaérzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

Várható tartalmi elemek

1. szövegrészlet

A platóni anamnézis tannal kapcsolatban várható a vizsgázótól a reflexió. A halhatatlan lélek birtokolja az ideákat, ismeri az erényt. (Az idea mint örök létező nem tűnhet el a halállal.) Születésünk pillanatában azonban – Platón szerint – elfelejtjük ezt a tudást, ugyanakkor nincs akadálya annak, hogy visszaemlékezzünk a valamikor tudottakra. A tanulás, kutatás tehát visszaemlékezés. A szövegrészlet szerint kitartásra, bátorságra van szükség a visszaemlékezéshez. Tanulásra, kutatásra buzdítja tanítványát a mester, mert a tétlenséget megveti.

2. szövegrészlet

Aquinói Szent Tamás a skolasztika kiemelkedő filozófusa. Érvelése – a skolasztikus érvelés - olyan gondolati sémát jelent, amelyet az idézet szerint jól követhetünk. Műve, a *Summa Theologiae* minden része így épül fel. A skolasztika embere mindenhol és mindenben Isten rendjét látta, így a gondolkodásban is érvényesítette a rendet. Az indirekt érvelésnek ebben az esetben is el kellett jutnia a Szentírás alaptételéhez, Isten létének bizonyításához. A 13. században fontossá vált a hit és az értelem kapcsolatának tisztázása. Amit értelemmel is belátunk, ott a hit megerősödik, tehát Isten létének bizonyítása még a hívő ember számára sem felesleges. Aquinói Szent Tamás öt úton bizonyítja Isten létét. A szöveg az első érvet ismerteti, melynek lényege: „Mindaz tehát, ami mozog, szükségképpen más által mozog.” Arisztotelész filozófiájában találkozhatott a vizsgázó az *első mozgatóra* vonatkozó elmélettel, reflexiójában elvárható, hogy erre kitér. A vizsgázó világnézeti elkötelezettsége (ha kiderülne) nem befolyásolhatja a minősítést, vagyis a pontszámát.

3. szövegrészlet

A filozófus ritkán nyilatkozik meg az érzelmek szférájában, ebben a híressé vált részletben azonban Kant ezt teszi. Még az értelmi homály elutasítása is szubjektív elem a szövegben, majd az indoklásban már a kanti fogalomrendszerre ismerünk: a külső, érzéki világ részeként időben és térben a *világok és a rendszerek sokaságával* vagyunk kapcsolatban. Ez tehát a csodálat első részének indoklása. A szöveg második részében a külső helyszín helyett az ember belső világában működő és az értelemhez köthető erkölcsi törvényre való utalással találkozunk. Működése *szükségszerűen kapcsol* minket a szellemi világhoz, a végtelenhez. A két csodálatra és tiszteletre készítő dolgot tehát a végtelen fogalma kapcsolhatja össze. Kant mindkettőt az ember léteztudatához köti.